

דיבורים שהושמעו מפי מורנו ורבנו הרה"ג רב יונתן דוד דייזויד שליט"א*

בעקבות המיצב הנוכחי אשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה

הנה זקוקים אנו לאחדות אמיתית. הרי אחת מהעופות אשר אינן טהורות היא החסידה, אשר נקראת כך על שם שהיא עושה חסד עם חברותיה (חולין סג). וידוע מאי דמקשים העולם, דלמה נקרא הוא העוף הטמא על שם מדת החסד, מדה טובה. ומתאמרה בשם גדול וקדוש אחד, דהחסידיה מתחסד עם חברותיה דוקא ומתעלמת לגמרי מכל מי שאינו משתייך לחוגה. זוהי חסד מזויף, ואינה גורמת, או תוצאת, אחדות אמיתית.

אחדות האמיתית היא על ידי מה שהאדם מתחסד גם עם ה'רחוק' וגם עם ה'קרוב', וכולל בהנהגת החסד גם ה'אוהב' וגם ה'שונא'. הנה בגמ' (ב"מ לב:) אמרו דחיוב פריקה קודמת לחיוב טעינה, משום צער בעלי חיים. וכן באה היא מצות פריקה (שמות כג, ה) בתורה לפני מצות טעינה (דברים כב, ד). ומכל מקום, 'אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא - כדי לכופ את יצרו'. הרי שבכדי לכופ את היצ"ר מוטל על האדם להתחסד דוקא עם השונא קודם, ובודאי ובודאי שעבודתנו היא לכלול בהתנהגותינו גם הקרוב וגם הרחוק, גם השונא וגם האוהב.

הנה מבואר במתני' (יבמות יג:), ד'אע"פ שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי וכו', ובגמ' שם (דף יד:) 'ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה לקיים מה שנא' האמת והשלום אהבו'. הרי שיתכן, ומוכרח להיות, אהבת רעים גם במקום מחלוקת.

נתבונן נא, כי חג הפורים הוא המועד היחידי שמצאנו בו חילוק ימים - פרזים ב"ד ומוקפין בט"ו. וכך קבלנו, שחלוקה כזאת תתכן רק במקום של אחדות אמיתית. "וקבל היהודים" כתיב (אסתר ט, כג), לשון יחיד, קבלו כולם יחד כאיש אחד בלי פירוד ומחלוקת, כמבואר במפרשים (ראה באור חדש ובביאור הגר"א ועוד). דוקא בפורים, שזכינו ל'הדר קבלוה' עם כלל ישראל מאוחדים בצורה כל כך חזקה, דוקא אז תתכן חלוקה של שני ימים.

'מלחמת עולם' הראשונה היתה 'ויהי בימי אמרפל', ואחרי הפילוג הגדול הזה, בסוף השתנו הדעות כולם אל "עמק שוה הוא עמק המלך" (בראשית יד, יז) אשר הושוו שם כל האומות להמליך אברם עליהם לנשיא אלוקים (רש"י שם).

בשעת צרה, ראוי לנו להתבונן מה זאת עשה אלוקים לנו ומה ה' אלוקינו דורש מאתנו. חלילה לנו להתנהג בדרך 'והלכתם עמי בקרי' ולומר דדבר זה ממנהגו של עולם הוא ומקרה זו נקרה נקרי (לשון הרמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ג).

הנה מוצאים אנחנו כי לפעמים באים עלינו בתביעה מסוימת ומיוחדת מיד בשעת מעשה, ואילו לפעמים לא באים בתביעה מיד, ויבוא לאחר זמן בעת שיעלה לרצון לפניו. ולכן, העיתוי של צרה זו, למה דוקא עכשיו כעת הזאת, אין הוא מעניינו.

וכאשר באים אנו להתבונן, עלינו קודם לדעת איך להתבונן. הנה אמרו חז"ל (ברכות ה.) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו וכו' פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה וכו'. ויש להתבונן, הרי אם אכן יש כאן עון ביטול תורה אז מהו זה דאמרין 'פשפש ולא מצא', הרי עון ביטול תורה יש. אלא הפירוש, שעבודתנו היא לתור ולפשפש אחר דבר שהוא בגדר 'מדה כנגד מדה' של הצרה, והוא מה שאמרו 'פשפש ולא מצא'.

וכאשר נתבונן במצבנו אנו, הרי ייחוד באופי צרה זו היא בזה שנוגעת היא בכל העולם כולו ממש. קרוב לאלפיים שנה, מאז חורבן בית שני, לא היתה כזאת מלפנים בישראל שיהיה מגיפה המשתרעת ופוגעת בכל כדור הארץ.

הנה כתיב "אח לצרה יולד" (משלי יז, יז). בשעת צרה זקוק הוא האדם ל'אח', לרעות וידידות, אמנם כאן כתוצאה מצרה זו הרי מחובת האדם להבדל אחד מהשני ולבודד את עצמו, כמצורע שנאמר עליו "בדד ישב" (ויקרא יג, מו). והיא היא ה'מדה' המסוימת שבצרה זו אשר עלינו להבין ה'כנגד מדה' שבו. הרי על צרת המן כתיב 'לך כנוס את כל היהודים', וכן ביצועה אח"כ כתיב 'נקהלו היהודים'. בעת צרה מתאגדים ומתקהלים יחד. ואילו כעת, בשעת צרה זו, הרי חובת כל אחד ואחד הוא להתבודד, והוא דבר יוצא דופן בעליל.

ומה עוד, אשר רק לפני כמה חודשים היתה התקהלות המונית בהשתתפות כל הזרמים של יהדות החרדית, אשר כולם נקבצו ובאו בכל קצווי תבל לשמוח יחד בשמחת התורה בסיום לימוד ש"ס בבלי. ואילו עתה ההיפך הגמור, כל אחד מבודד לעצמו. החיפוש והפשפוש ל'מדה כנגד מדה' כאן מחייב אותנו להעמיק ולהתבונן בטעם הדבר.

* נכתב על ידי אחד השומעים והיה למראה עיני רבנו שליט"א

להחדיר ההכרה שאהבת ישראל מחייבת אותנו שנאהוב יהודי בגלל היותו יהודי, והוא 'רעך', ותו לא מיד.

הרי איננו מדברים במי שהוא אפיקורס. ואפילו עברייני במעשיו, שהוא ה'שונא', הרי הוא קודם מטעם 'לכוף את יצרו'. ומה נימא אנן, כאשר מדובר סה"כ במי שיש לו דעה אחרת שונה משלך. הנה מותר לנו להיות כל אחד עם השקפות שונות ודעות חלוקות. אבל ה'אהבת ישראל' לעולם במקומה עומדת.

יהי רעוא, שהאחדות של ה'הדר קבלוה' דמועד פורים, והאחדות של קיבוץ כל ישראל יחד בזמנינו אנו של לא מכבר, יובילנו ויוליכנו קוממיות לקראת אחדות אמיתית בין כלל היהדות החרדית.

הפילוג הגדול הביא בסוף לאחדות גדולה. ומה רבתה היא אם כן התמיה, איך בזמננו אנו, אחרי שרק לפני זמן קצר 'נקהלו היהודים' כולם באחדות נפלאה, הרי עתה כולנו אסורים לשבת בצוותא, אלא בדד ישב.

על כרחך, שנדרש מאתנו ללמוד ולהבין שאסור לנו להתנהג בדרך החסידה, אלא אדרבה להתחסד גם עם ה'שונא' וגם עם ה'אוהב'. שלא נהיה אנחנו כמו כתות כתות של מחלוקת אחת עם השניה, ובודאי לא לרדוף אחד את השני.

כולם מחפשים, מבקשים, ותובעים, מה עלינו לעשות. הנה במצות פריקה כתיב "כי תראה חמור שונאך וגו' עזוב תעזוב עמו", ופירשו חז"ל (עי' ת"א ותיוב"ע) עזוב מה שבלבך ועזור לו. עלינו לעזוב השנאה שבלב ולעזור לזולת. צריכים

